

çok hayata salmakta ve bu kişiler toplumla olan uyumsuzluklarını çözümlenemeyince ne kendilerine ne de üretime faydalı olamamaktaydılar."

"Çok iyi çizilmiş bir sandalye ikinci derece bir resimden hem daha iyi sanattır, hem de daha yararlıdır." (1)

Bu okulun bu görüşlerini 1930'ların başında naziler tarafından dağıtılınca kadar hem savundu, hem öğretti, hem de yaydı. Bu arada yirminci yüzyılın sanat olaylarını etkileyen birçok sanatçı yetişti. Almanyadan çıkmaya mecbur kalınca kadro dağıldı ve dünyanın çeşitli ülkeleri ve okullarında dersler vermeye başladı ve bir çok yararları dokundu; fakat ister istemez aynı yoğunluğu teker teker devam ettiremediler.

1930'larda Türkiyeye Bauhaus bina ve eşya olarak biçimsel nitelikte ve uyumsuz olarak belli bir oranda girmiştir. Bu tür ozalıt Bauhaus'culuğu hiçbir fayda sağlamamış ve temel felsefesinden de eslenilmemiştir. Kıscası Alman Bauhaus ekolü Fransız akademizminin "kişisel deha" ve "bohem dokunulmazlığı" nı Türkiyede yıpratmamıştır. Bu konuda o devirdeki endüstri ürünlerinin yok sayılabilecek düzeyde olması önemli rol oynamış olabilir.

Batıdaki bu tür hesaplaşmaların üzerinden epey zaman geçmiştir. Batıda ve Doğuda endüstrinin, her geçen gün daha çok silah üreterek saldırgan emeller peşinde insan kıymına hizmet etmesi birçok sanatçı ve aydının makinoya yeniden sırt çevirmesine yol açmıştır. Bu tepkinin sonucu olarak sanatta nihilist bir Hippi tavrı ile 19 uncu yüzyıldan sonra "ikinci bohem" akımı doğmuştur. Diğer yandan endüstri ile ilişkilerini devam ettirip onu yararlı kılmaya çalışan sanatçılar da umutsuzluğa henüz kapılmadan işlerini sürdürmektedirler.

Türkiyedeki devrimci sanat çıkışları ise kadrolardan çok kişilerden gelmiştir. Sanatçı kümeleri ya herhangi bir tepki gösterecek gücü toplu olarak kendilerinde bulamamışlardır ya da bulduklarını sandıkları zaman sürdürmemiş ve etkili olamamışlardır.

Sanat üretiminin çeşitli bölümleri, çeşitli tekniklerin elindedir. Halı, kilim, çorap vs. romantik folklorcuların ve tüccarın elindedir. Biri derlemesini yapar, diğeri satar, parasını kazanır. Örneğin Türk köylüsünün bugünlerde en

(1) Bauhaus 1919-1928; derleyenler : Horbert Bayer, Walter Gropius, İsa Gropius. Branford Co. Boston 1952.

çok kullandığı ucuz plastik eşya çoğu sanatçılar tarafından küçümsenir ve üzerinde düşünülmez; çünkü onlara göre bunlar ne folklor girer ne de güzel sanatlara. Bu tip folklorculuk daha çok William Morris'in görüşüne yakındır.

Ressam, heykeltıraş ve mimarlar arasındaki ilişkiler ve bu dallar arasındaki dönüşüm çevreyi beraberce biçimlendirebilme olanağından henüz çok uzaktır. Biçimsel bir güzelliğin özlemine çekmekle yetinen dağınık kadrolar salt estetik olmanın getirdiği sığlıkta belirli bir öze varmakta güçlük çekmektedirler. Endüstri çoğunlukla montaj olduğu için, ilaç paketlenmesine varıncaya değin estetiğini de dışardan ithal eder. Endüstrileşmiş ülkelerin ürettiği nesnelere karşısında duyulan eşsizlik duygusu Türk sanatçısının bu işe katkısını önlemektedir.

Bugün Türkiyede, kişinin somut çevresinin sanatçılar tarafından biçimlendirilmesine ne sanatçıların yetiştiriliş biçimi ne de koşullar uygundur. Ama bu durum, sanatçıların el sanatçısı, ufak endüstri ve üretimle olan ilişkilerini yeni baştan gözden geçirmelerini sakıncalı, kılmaz ve belki de hiç olmazsa salt galeri için sanat yerine "sorumlu yaratma" basamağına geçilebilir.

En ufak eşyadan, en büyük binalara kadar insan çevresi çıkarıcı, keyfi ve ahlak dışı bir tutumla sanatçılara rağmen oluşmaktadır. Ve kim nereden bakarsa baksın ortaya çıkan yüz bugünkü uygarlığımızın en somut görüntüsüdür.

DOST YAYINLARI SUNAR
Nezihe MERİÇ'in

SULAR AYDINLANIYORDU

DEVLET TİYATROSU'nda
oynayan oyunu.
2 Bölüm, 5 lira

B. TRAVEN

ÖLÜM GEMİSİ

Adalet CİMCOZ'un çevirisi

roman, 12,5 lira

BÜTÜN KİTAPÇILARDA